

Politolog Iščenko: Poučení z krize na Blízkém východě

- CZ24 News | 21. října 2023

Krize samozřejmě ještě zdaleka neskončila, dokonce by se dalo říci, že je na samém začátku. Zdá se, že je příliš brzy na to, aby bylo možné shrnout výsledky a vyvodit z nich poučení. Svou závažností a rozsahem je však natolik nebezpečná, že existuje vysoká pravděpodobnost, že na jejím konci nebude na planetě fyzicky přítomen nikdo, kdo by ji dokázal shrnout.

Přesto lze již nyní zjistit některé užitečné věci. Pokud včas pochopíme význam změn, k nimž došlo ve vojenských záležitostech, a jejich dopad na obrannou politiku států, možná se nám podaří předejít nejhoršímu.

Hizballáh ohlásil zničení 12 izraelských tanků za 12 dní. K dalším dvaceti zničeným tankům se přihlásil Hamás. To je pro izraelskou armádu velmi velká ztráta obrněných vozidel za tak krátkou dobu. A jsou tam i ztráty lehkých obrněných vozidel, dělostřelectva, a dokonce i letectvo přišlo o jedno letadlo a několik vrtulníků. Samotné lidské ztráty přesáhly tři stovky zabitých. K tomu je třeba připočíst i neupřesněný počet zraněných a neznámý počet zajatců (pokud jsou ovšem zajatci naživu).

Izrael přitom stále vede distanční válku, jejíž hlavní deklarovaná část – pozemní operace v Gaze – ještě nezačala a hrozí, že bude nejtěžší a bude znamenat největší ztráty. Je to poprvé, kdy Izrael utrpěl tak vysoké ztráty (včetně ztrát na technice) v konfrontaci nikoli s pravidelnou armádou, ale s bojovníky organizací, které dosud operovaly partyzánskými metodami (udeř a uteč), snažily se vyhnout přímé konfrontaci s nasazenými armádními jednotkami, a když se to nepodařilo, utrpěly značné ztráty. Při válce na dálku se však Izraeli téměř vždy podařilo docílit buď nulových ztrát, nebo nízkých ztrát (jednotliví vojáci).

Například v libanonské válce v roce 1982 (kdy proti IDF bojovala nejen OOP, ale i pravidelné jednotky syrské armády) ztratil Izrael za tři měsíce (od 6. června do 1. září) 657 mrtvých, měl 3 886 zraněných a 3 nezvěstné. Při dnešním tempu bude tohoto výsledku dosaženo za čtrnáct dní, ne-li dříve, a celkem za tři až tři a půl týdne od začátku prvních střetů).

I když byl zaznamenán mírný pokles motivace, výcviku a disciplíny současných izraelských vojáků ve srovnání s rokem 1982, je třeba také přiznat, že tento pokles byl pouze mírný a nikoli kritický, IDF jsou stále nejsilnější armádou na Blízkém východě a všechny okolní arabské země stále váhají s jejich zapojením do přímého boje jeden na jednoho.

Nicméně akce Hamásu a jeho spojenců již přiměly izraelské vedení odložit zahájení operace v Gaze a zamyslet se nad její účelností. Civilní oběti a reakce mezinárodního společenství Tel Aviv neděsí. Izrael vždy jednal podle zásady, že "vítězství všechno smázne", a vždy to tak bylo – vítězství obvykle odepíše všechny zločiny a světové společenství rychle přejde na nějaký jiný problém.

Izraelská vláda na tři dny ustrnula v nerozhodnosti a zahájila intenzivní konzultace s vlastní armádou a spojenci, protože bylo jasné, že pozemní invaze do Gazy nemusí skončit vítězstvím. Boje v městských oblastech již vyrovnávají podmínky mezi militanty a pravidelnými jednotkami, ale ukázalo se, že militanti jsou proti IDF poměrně úspěšní i v boji na dálku. Vystává otázka: Kolik izraelských vojáků bude muset položit život, aby byl splněn úkol zcela vyčistit Gazu od Hamásu

(a tím vlastně od veškerého arabského obyvatelstva)?

Izrael si nemůže dovolit příliš velké ztráty na životech, a to nejen proto, že by to společnost deprimovalo. Společnost zůstane dostatečně konsolidovaná a připravená bojovat dál – není totiž kam ustoupit: za zády je Středozemní moře a nový rozptyl pro přeživší. Izraelci tedy budou bojovat zoufale až do úplného konce.

Vysoké ztráty v boji proti zástupným strukturám a přesměrování značných sil IDF na tuto vnitřní frontu však nabourají mýtus o jeho neporazitelnosti (který je již i tak značně poškozen) a mohou povzbudit okolní arabské země, aby znovu zkusily štěstí v přímé konfrontaci s Izraelem. Přínejmenším Jordánsko, které není bůhvíjak vojensky silné, již vyhrožuje Tel Avivu válkou, pokud zahájí pozemní operaci v Gaze. To se nestalo od roku 1973. Obvykle to byl Izrael, kdo hrozil válkou.

Co se tedy vlastně stalo?

Vojenské aktivity se nenápadně, ale podstatně změnily. Syrské a ukrajinské tažení ruských vojsk, stejně jako akce ázerbájdžánské armády v druhé karabašské válce, ukázaly nejen dramaticky zvýšenou roli bezpilotních letounů, moderních vysoce účinných PTRK a MANPADS*) a manévrovatelné lehké pěchoty (včetně civilních vozidel), ale také schopnost bojovníků – vybavených těmito zbraněmi, vycvičených k jejich používání a takticky připravených na nový typ boje – dlouhodobě rovnocenně čelit pravidelné armádě bez vnější podpory nebo s minimální vnější podporou.

Takové válce státní struktury vlastně překážejí, protože administrativní a civilní objekty slouží jako prioritní cíle pro masivní demoralizující údery. Jen stát s dostatečnými kapacitami může zrcadlově nebo nelineárně reagovat na použití takové taktiky jiným státem (např. Rusko na Ukrajině).

Je však nesmírně obtížné reagovat naprosto stejnou taktikou. Tito novodobí bojovníci nemají stálá stanoviště, nemají tyl v konvenčním smyslu a je téměř nemožné zastihnout je nepřipravené za pochodu (i když někdy se to podaří). Nevybíravé ostřelování území ovládaného militanty (jak to nyní dělá Izrael v Gaze) zbavuje stát, který se k této metodě uchyluje, podpory mezinárodního společenství, které si přestává všimnat zločinů militantů (protože od nich nic jiného nečekalo) a hlasitě požaduje po státu, který použil nevybíravé odvetné způsoby boje, aby “zastavil genocidu” atd.

Právě proto, i přes všechny ty výkřiky typu “dostali co proto!”, “musíme pořádně bouchnout”, “vyhladit je!”, “nejsou tam mírumilovní lidé!” atd., kterými lidé s labilní psychikou otrásali a otrásají éterem tuzemských televizí a sociálních sítí, Rusko na Ukrajině jedná mimořádně přesně a nemají mu co vytknout (mnozí chtějí, ale nikomu se to nedaří).

Zástupné války se vedly ve dvacátém století už mnohokrát. USA prohrály zástupnou válku se SSSR ve Vietnamu, SSSR prohrál s USA v Afghánistánu, USA téměř vyhrály zástupnou válku v Sýrii, ale poté, co se tam objevil ruský kontingent, ji beznadějně prohrály. Írán již léta vede zástupnou válku proti Izraeli a Izrael proti Íránu. Írán vyhrál zástupnou válku proti Saúdské Arábii v Jemenu. Až do posledního desetiletí mohl stát “zaznamenat ztrátu” prostým ukončením své účasti v zástupné válce (stažením svých expedičních sil), aniž by dosáhl svého cíle (což je porážka), ale stalo se to bez katastrofální porážky.

Desetiletá afghánská válka SSSR a dvacetiletý boj USA proti Tálibánu přesvědčivě ukázaly, že regulérní stát může pokračovat ve válce s nestátními aktéry tak dlouho, jak chce, aniž by to pro něj mělo vážné důsledky. Úroveň ztrát byla ve všech případech přijatelná a k ukončení bojů došlo výhradně proto, že si orgány dané země uvědomily, že vojensky nelze dosáhnout vytyčených cílů,

tj. že pokračovat ve válce nemá smysl.

Úspěchy zástupných struktur v Sýrii a Iráku v letech 2010-2015 přičítali vojáci a politici vnitřní slabosti těchto států a nedostatečné motivaci ozbrojených sil.

Případ Izraele však ukazuje, že nejde o slabost státu nebo armády. Izrael je jednotný stát, izraelská společnost je vysoce motivována k obraně země a IDF jsou stále (přes všechny své problémy) silnou, vyváženou a dobře vycvičenou armádou (alespoň pokud jde o úkol bránit Izrael před armádami okolních arabských zemí, IDF nemohou podnikat daleké výpravy).

Díky novým technologiím je tradiční bojová technika pěchoty dostatečně výkonná, aby mohla za použití manévrovací taktiky účinně čelit úderným obrněným skupinám, vyhýbat se leteckým a dělostřeleckým útokům a útočit na zásobovací konvoje a týlová zařízení, čímž snižuje bojovou účinnost pravidelných formací na nulu a ničí je bez výraznější přímé konfrontace.

Chybou ukrajinské armády v konfrontaci s Ruskem bylo, že se předčasně radovala ze stažení ruských ozbrojených sil ze severních a severovýchodních oblastí Ukrajiny a ze zredukování frontové linie a přešla od manévrové války s řídkými bojovými formacemi (na kterou byla v roce 2022 lépe připravena) k pozičnímu boji, v jehož rámci nemohla nijak čelit profesionalitě ruských štábů, převaze ruských ozbrojených sil v dělostřelectvu, letectvu a spotřebním materiálu, jakož i vyššímu mobilizačnímu potenciálu Ruska. Výsledek – nejvyšší (více než deset ku jedné, a nyní možná více než dvacet ku jedné) ztráty ukrajinské armády, ruské ozbrojené síly získaly čas na adaptaci na nové podmínky vedení války, na doplnění ruských vojsk potřebnou technikou – a výsledkem je bezvýchodná situace, v níž se ukrajinské ozbrojené síly v současnosti nalézají.

Ruská armáda má dnes největší zkušenosti jak s bojem proti nepříteli pomocí nejmodernější taktiky, orientované na maximální využití nových vojenských technologií, tak s nasycením vlastních jednotek novými typy techniky, včetně masového využití “malého” (bezpilotního) letectva, s experimenty s novou, pružnější strukturou ozbrojených sil i s novou metodikou při obranných a útočných operacích.

Události posledních operací s využitím nových vojenských technologií ukazují, že obrana se opět stává silnějším prvkem než útok. Musí to však být obrana flexibilní, manévrovatelná a hluboce zakotvená. Početní, a dokonce ani technická převaha, včetně absolutní převahy v některých typech zbraní, již není absolutní zárukou vítězství. Protivník, který je zběhlý v nových vojenských technologiích a nové taktice, je schopen postavit do obtížné pozice armádu, která má daleko větší celkovou početní a technickou převahu.

Je zřejmé, že nyní budou štáby všech zemí studovat zkušenosti ze všech nedávných “technologických” válečných operací, včetně a zejména izraelské, budou se snažit vyvinout „protilátky“ proti novým vojenským technologiím, ale najít i nové, pro pravděpodobného nepřítele nečekané způsoby jejich použití, stejně jako přizpůsobit těmto změnám celkovou strukturu ozbrojených sil.

Proces je na samém začátku. Proto bychom neměli být po vítězství na Ukrajině samolibí; musíme bedlivě sledovat všechny “technologické” střety příštích let a pečlivě studovat všechny nové technické a taktické metody, které v nich budou použity. Právě teď si můžeme všimnout, že státy, které nemají dostatečnou operační hloubku: Izrael, Náhorní Karabach a dokonce i Tchaj-wan (přestože jeho ostrovní poloha mu dává o něco větší šance), se v podmínkách aplikace nových vojenských technologií od prvního dne války ocitají v obtížných, téměř beznadějných podmínkách, a spoléhají ani ne tak na sebe, jako na podporu silného spojence.

Nejen Arménie se snažila přesvědčit Rusko o nutnosti bránit Náhorní Karabach ozbrojenými silami RF, ale také Tchaj-wan spoléhá pouze na podporu Západu (především USA) proti Číně a Izrael se hned po začátku krize obrátil s žádostí o pomoc na USA a Západ, a navíc trvá i na absolutní koordinaci politických postojů (což v současných podmínkách znamená bezpodmínečnou podporu Západu pro pozici Izraele).

Možnost ohrožení existence napadeného státu v prvních dnech po útoku, stejně jako nutnost, aby útočník předběhl rozvinutí vojenského a diplomatického úsilí spojenců napadeného státu na jeho podporu, vede k nové aktualizaci teorie blitzkriegu. Pro nás se tím zvyšuje hrozba náhlého masivního úderu Poláků a pobaltských států proti Bělorusku. Dnes se toto nebezpečí ve srovnání s lety 2020-2022 snížilo, ale situace se může kdykoli změnit.

Obecně žijeme v éře změn i ve vojenských záležitostech, což zvyšuje celkovou nestabilitu mezinárodních vztahů i hrozbu překvapivé války v důsledku pokusu útočníka okamžitě realizovat svou skutečnou nebo domnělou technologickou či taktickou převahu na základě vývoje nových zbraní a nové taktiky.

AUTOR: Rostislav Iščenko

[ZDROJ](#)

Překlad: PhDr. Jana Görčošová/Nová Republika